

(Niet) Roken in de GGZ

KISMET studie

Marcel Adriaanse, Müge Küçükaksu, Lola Jansen
Sanne Helmig, Trynke Hoekstra en
Berno van Meijel

Presentatie vandaag....

- Een gepersonaliseerd stoppen-met-roken (SMR) programma voor mensen met een ernstige psychische aandoening (EPA) die ambulante behandeling ontvangen binnen een FACT-team in Nederland
- Aanleiding, ontwikkeling, studieopzet en uitvoer

Aanleiding: Wat is het probleem van roken in de GGZ?

- Meer dan de helft van de mensen met EPA rookt
- 2-3 keer zo vaak vergeleken met de algemene bevolking
- Rookt meer sigaretten en inhaleert dieper

Aanleiding: Wat is het probleem van roken in de GGZ?

- Ernstige gevolgen voor gezondheid van EPA
- Lagere levensverwachting van 15-25 jaar i.v.m. niet roker
- Ondanks standaard richtlijn is het systematische aanbieden en ondersteunen van SMR suboptimaal in de GGZ

Aanleiding: Waarom volstaat het standaard SMR aanbod niet?

- Dat heeft vooral te maken met specifieke kenmerken van de EPA populatie
- Rekening houdend met het beloop van onderliggende EPA
- SMR kan van invloed zijn op medicatiespiegels (consultatie)
- Kenmerken, setting / behandelteam, inhoud SMR interventie, duur, intensiteit en frequentie

Aanleiding: Aan welke elementen hebben GGZ cliënten behoefte?

- Meenemen van psychische klachten, en de begeleiding daarin van zorgprofessionals binnen FACT-teams
- Rekening houden met medicatiegebruik
- Aanwezigheid en begeleiding door ervaringsdeskundige
- Behoefte aan langere en intensievere begeleiding

Aanleiding: Wat is daarover in de literatuur bekend?

- Er is weinig bekend over de effectiviteit en implementatie van een SMR programma in de Nederlandse GGZ
- Aanleiding tot het ontwikkelen en opzetten van KISMET

Aanleiding: Wat is daarover in de literatuur bekend?

Received: 25 November 2020 | Accepted: 8 October 2021

DOI: 10.1111/add.15724

REVIEW

ADDICTION

SSA

A systematic review of behavioural smoking cessation interventions for people with severe mental ill health—what works?

Panagiotis Spanakis¹ | Emily Peckham¹ | Ben Young² | Paul Heron¹ | Della Bailey¹ | Simon Gilbody^{1,3}

- **Doel:** het vaststellen van de onderdelen van een SMR interventie voor mensen met EPA die behandeld worden door FACT teams in Nederland
- In 2022 Delphi methode, bereiken van consensus door groep deskundigen
- Drie onderdelen:
  1. Medicamenteuze ondersteuning
  2. Gedragsondersteuning
  3. Lotgenoten groepen

Medicamenteuze ondersteuning

1. Nicotinevervangers (kauwgom, pleisters, zuigtabletten)
2. Varenicline (merknaam Champix)
3. Bupropion (merknaam Zyban)

Gedrachtsondersteuning

- Motivationale voorbereiding op stoppen
- Herkennen fysieke, mentale en emotionele effecten van SMR
- Omgaan met ontwenningverschijnselen en hunkering
- Opstellen persoonlijk terugvalplan

Lotgenoten groepen

- Inzet van ervaringsdeskundigheid
- Groepsbijeenkomsten met niet-therapeutische benadering
- Gericht op sociale steun en groepscohesie
- Bevorderen autonomie en zelfmanagement

- Delphi methode:
  1. Medicamenteuze ondersteuning
  2. Gedragsondersteuning
  3. Lotgenoten groepen
- Beschrijving kern elementen, frequentie/duur/dosis en zorgverantwoordelijk

Developing a Smoking Cessation Intervention for People With Severe Mental Illness Treated by Flexible Assertive Community Treatment Teams in the Netherlands: A Delphi Study

Müge H. Küçükaksu^{1*}, Trynke Hoekstra¹, Lola Jansen¹, Jentien Vermeulen², Marcel C. Adriaanse¹ and Berno van Meijel^{3,4,5}

Doel: evalueren van de effectiviteit en implementatie van een SMR interventie, in vergelijking met standard zorg, bij mensen met EPA die behandeld worden door FACT teams in Nederland

Studieopzet

- Soort:** Experimenteel onderzoek
- Ontwerp:** Cluster gerandomiseerde studie, inclusief procesevaluatie
- Wie:** Rokende volwassen EPA behandeld door FACT met stopwens
- Waar:** FACT-teams verspreid over Nederland

- Interventie:** Standaard groepsbijeenkomsten, individuele begeleiding indien nodig
Medicatie, gedragsondersteuning, lotgenoten groepen
- Vergelijking:** Standaard SMR zorg volgens richtlijnen
- Duur:** In totaal 12 maanden, maand 1 t/m 3 wekelijks
- Metingen:** Start, 3, 6 en 12 maanden

Uitvoerders: GGZ zorgprofessionals, twee kartrekkers per FACT

Training: Eéndaagse training uitvoerende GGZ zorgprofessionals

Aantallen: ± 300 cliënten en 30 FACT-teams

Wanneer: Start 2022, werk in uitvoering...

Belangrijkste uitkomst:

Stoppen met roken na 1 jaar
Vastgesteld via uitgeademde koolmonoxide
M.b.v. een CO-meter

Belangrijke uitkomsten:

Vermindering roken

Aantal stoppogingen

Nicotine afhankelijkheid

Consult te verband met rookverslaving

gegevens peilstationproject: ..... gegevens patiënt: M/V

code peilstationarts: ..... geboortedatum: .....

gemeld in week: ..... eerste 3 letters achternaam: .....

Is tijdens dit 'consult rookverslaving' stoppen-met-roken aan de orde geweest?
 ja nee → vragenlijst niet verder invullen

Heeft dit geleid tot een gericht advies met roken te stoppen?
 ja nee → vragenlijst niet verder invullen

Is dit het eerste stoppen-met-rokenadvies aan deze patiënt?
 ja nee, vervolgsconsult weet niet

Indien ja of weet niet → vraag 4
Indien vervolgsconsult → vragenlijst niet verder invullen

Wie nam het initiatief om het stoppen met roken serieus te bespreken?
 patiënt huisarts anders, ...

Wat is de reden van het stoppen-met-roken advies? (meerdere antwoorden mogelijk)
 rookklachten¹ risicogroep² preventief³
 anders, ...

Toelichting (s.v.p. aangeven om welke klachten of risicogroep het gaat):
.....
.....
.....

Hoeveel sigaretten rookt de patiënt gemiddeld per dag?
..... sigaretten

Is de patiënt gemotiveerd om te stoppen?
 ja tamelijk nee weet niet

Welke methode heeft u gevolgd? (meerdere antwoorden mogelijk)
 mondeling advies
 brochure
 geneesmiddel (vrij verkrijgbaar)⁴
 geneesmiddel (recept)⁵
 MIS⁶
 verwijzing
 anders, ...

Andere uitkomsten

Fysiek: BMI, fitheid, bloeddruk, vetten en glucose

Mentaal: Angst / depressie, psychotische klachten, kwaliteit van leven etc.

Procesevaluatie

Doel: Inzicht in ervaringen, tevredenheid en uitvoerbaarheid van het KISMET programma bij deelnemers en zorgverleners

Hoe: Semi-gestructureerde interviews

Uitkomst: Bevorderende en belemmerende factoren

Küçükaksu et al. *BMC Psychiatry* (2023) 23:108
<https://doi.org/10.1186/s12888-023-04599-x>

BMC Psychiatry

STUDY PROTOCOL

Open Access

A smoking cessation intervention for people with severe mental illness treated in ambulatory mental health care (KISMET): study protocol of a randomised controlled trial

Müge H. Küçükaksu^{1*}, Berno van Meijel^{2,3,4}, Lola Jansen¹, Trynke Hoekstra¹ and Marcel C. Adriaanse¹

Interesse en of meer informatie?

<https://kismetstudie.nl/>

Tot zover de theorie, nu de praktijk...

Inclusie

Wanneer:

Start werving begin 2020

Beoogde aantallen:

± 300 cliënten en 30 FACT-teams

Inclusie

Wanneer:

Start in 2020; werving anderhalf jaar

Beoogde aantallen:

± 300 deelnemers uit 30 FACT-teams
± 10 per team

Inclusie aantallen:

± 135 deelnemers en 21 FACT-teams
± 6 - 7 per team
Afkomstig van 8 GGZ instellingen

Barrières voor deelname (beleid/organisatie)

- Gebrek aan draagvlak binnen organisatie, andere prioriteiten
- Tijdsinvestering, menskracht & kosten
- Reorganisaties door financiële uitdagingen binnen de zorginstelling
- Verhoogde uitstroom van medewerkers / personeelstekort
- Invoering van een nieuw bekostigingssysteem (zorgprestatiemodel)

Barrières voor deelname (medewerkers)

- Gebrek aan kennis, vaardigheden en bewijs effectiviteit
- Gebrek aan juiste praktische handleiding; hoe te beginnen, wat te doen
- Ervaren hoge werkdruk in het team / elke geleding van de organisatie

Procesevaluatie

- Wat zijn de redenen voor (geen) effect van de SMR studie?
- Inzicht in ervaringen, tevredenheid, haalbaarheid, volhouden deelname / uitval en uitvoerbaarheid van het KISMET programma bij deelnemers en zorgverleners

De boodschap

- Bespreek SMR in uw organisatie, team en met de client
- Biedt uw client....
- Maak gebruik van de CO meter

Tot slot...

Dank voor uw aandacht!
Vragen?

<https://kismetstudie.nl/>

